

A HORVÁTORSZÁGI MAGYAROK POLITIKAI KÉPVISELETE

Jakab Sándor

Hölgyeim és uraim! Kedves határon túlra szakadt és határon belülré szorult barátaim! Tisztelt elnök úr!

Én egy igen kis nemzetrészt üzenetét és üdvözlését hoztam önöknek, egy olyan nemzetrészt, amelynek az volt az elmúlt évszázad utolsó tíz esztendejében a sorsa, hogy nemcsak a nemzeti túléléséért, hanem a fizikai túlélésért is küzdött. Sokan nem éltek túl. De az ő áldozatuk nem volt hiábavaló, hiszen úgy érezzük – és erre folyton-folyvást utalunk is –: ezáltal elköteleztük Horvátországot és a mindenkor horvát kormányt arra, hogy mindig tisztelettel és tisztességgel forduljon felénk, és legalább velünk kapcsolatosan betartsa a horvát alkotmány rendelkezéseit, a kisebbségek jogairól szóló alkotmányerejű törvény rendelkezéseit, amelyek Európában szinte példa értékűek. De példa értékű az a tény is, hogy nem mindenben és nem mindenkor valósulnak meg. Ezzel – azt hiszem – nem mondtam újat, mert máshol is így van. Mindemellett új törvény készül.

Volt szerencsém – vagy talán szerencsétlenségem, de én mindenképpen szerencsének tartom –, hogy négy esztendőn keresztül a horvátországi magyarok által választott parlamenti képviselő voltam. Úgy szokták mondani: kisebbségi parlamenti képviselő. Nagyon nagy különbség van viszont, ha azt mondjuk, hogy a kisebbségek által választott parlamenti képviselő. Nem ugyanaz! Éppen most fejtettem ki egy barátomnak, hogy Horvátország így is igen korrekt a kisebbségekkel szemben, legalábbis ebben az esetben: nem kisebbségi parlamenti képviselőt választanak, hanem a kisebbségek által, akik egyébként létszámuknál fogva sosem juthatnának képviselői helyhez. Tehát alanyi jogon választjuk meg – olaszok, magyarok, szerbek és hát közösen osztrákok, németek, ukrainaiak – a képviselőket, összesen ötöt.

Mi kell ahhoz, hogy egy kis nemzet rész túlélje önmagát, még akkor is, ha erre már szinte nincs is mód? Nagyon sok tényező hat rá, elsősorban önfenntartó ösztöne, aztán az, hogy ezt az ösztönt hogyan tudja tudatosítani, hogyan tudja átváltani célratörő intézkedésekkel akár intézményesített formába öntve. Függ természetesen a létszámától, és nagymértékben függ attól, hogy az anyanemzet, az anyaország, Magyarország milyen tekintélynek örvend, milyen súlya van az európai politikai közéletben, gazdasági életben; milyen a kapcsolata a mi szülőföldünkkel, Horvátországgal, és hogy milyen a mi kapcsolatunk az itt élő horvát kisebbséggel, és még sorolhatnám. És mindezek együttesen is hatnak. Hatnak egymásra kizárólag is. Hatnak azok a történelmi tényezők is, amelyek lehetnek adott esetben serkentők vagy katasztrofálisak. Mi mind a kettőt megéltük mint kis létszámú kisebbség: most legfeljebb 0,2%-át tesszük ki az ország lakosságának, a négy és fél milliós Horvátországban mintegy 20 ezer magyar él. A legutóbbi, '91-es adatok a hitelesek, tavaly volt népszámlálás, de annak az adatai még legalábbis nem hitelesek.

Mi kellő optimizmussal is rendelkezünk, mert anélkül a belpolitikai életben labdába sem rúgnánk. Egy ilyen kis létszámú kisebbség csak akkor lehet bizonyos mértékig tényező a saját létszámát meghaladóan a belpolitikai életben, hogyha különleges törvények, körülmények léteznek, amelyek – hangsúlyozom – lehetnek negatívak és pozitívak egyaránt. Mi mind a kettőt megéltük. Tíz évig, tíz éven keresztül. Ebből az első ténylegesen frontvonalon küzdve, Horvátországban, mégpedig Horvátország nemzeti-fizikai túléléséért. Ez volt az a bizonyos mód, ahogy elköteleztük Horvátországot – számos képviselő, köztük jómagam is, próbáltuk zöld asztal mellett mondani Horvátország igazát. Mert nem volt elég, sajnos, hogy ezt csak a horvátok mondják, ehhez kellett, hogy a magyarok, az olaszok, az albánok és itt-ott még a szerbek is kiálljanak mellettük.

Ily módon, eltekintve attól, hogy a horvát parlamentbe kizárólag csak alanyi jogunkon tudunk bejutni, megpróbáltuk a lehetetlent: a következő lépcsőn a megyei parlamentbe – a megyei közgyűlésbe, most már a saját erőnkre támaszkodva vagy, úgymond, a kezdő gyakorlatlan politikusokból valahol már némi ismeretet, tudást, bátorságot magunkra szedve, megkockáztatjuk, hogy a megyei parlamentbe – saját erővel és a többségi nemzet szavazatainak segítségével jussunk be. Ehhez ki kellett vívni a többségi nemzet legalábbis egyes tagjainak a bizalmát, azt, hogy nemcsak egyenér-

tékü politikusként tartsanak bennünket, hanem talán még kicsit többnek is. Mert bizony kisebbségi politikusként többnek kell lenni, mint a többségnek, hogy ugyanazt a pozíciót, ugyanazt a jogokat gyakorolhassa, mint egy egyszerű, idézőjelbe téve többségi nemzetből kikerült. Sikerült, és Eszék–Baranya megyében, amely az ország egyik legfontosabb megyéje, személyemben képviselővel rendelkezünk. Ma én helyettes parlamenti képviselő vagyok, és éppen azért, hogy ezt a tisztséget itt el tudjuk látni. A történelmi körülmények igen szerencsés összjátéka folytán nemcsak megyei politikát tudunk folytatni ezáltal, hanem parányi mértékben, de beleszólhattunk az országos politikába is. Pozitív eredménnyel! Mert – lehet, hogy egyesek emlékeznek rá – a mostani kormány egy hatos koalícióval indult, és ma már csak öt tagot számlál. A két kisebb koalíciós párt – mindkettő inkább regionálisnak tekinthető: az egyik Priština megyéből, és amely tulajdonképpen az olasz kisebbségre is támaszkodik –, az olasz kisebbség esetén az érvényesül, hogy a saját anyanemzete milyen tekintélynek örvendett Európában, és ezáltal az olasz kisebbség olyan szerzett jogokkal rendelkezik, amelyek elősegítették, hogy a horvát alkotmány olyan legyen a kisebbségi ügyek tekintetében, mint amilyen – mi csak meglóvalgottunk az olaszokat, vagy azon az úton, ahol az olaszok jártak, mi csak mögöttük zárkóztunk szorosan fel, és követeltük a magunk igazát.

Tehát jól megválasztva megyei szinten is a partnert – hiszen abban a megyében, ahol többségi magyarságról beszélünk, még ott is csak mindössze 3%-át teszi ki a magyarság lélekszáma; sajnós, hogy csak ennyi, a legjobban fogyó nemzet rész vagyunk egyébként –, így a kormányzó párti Eszék polgármesterével az élen (akik a megyében elvégzett felmérések szerint szintén 3-4%-ot értek el) együtt próbáltuk elérni az 5%-ot, amely két képviselőhelyre adott jogosultságot. A magyar falvainknak köszönhetően nyolc képviselőt juttattunk be a parlamentbe. Ezáltal az a párt, amelynek (a kormányzásban ugyan ötödikként) széke enyhén szólva inogott, az ország egyik jelentős megyéjében igen fontos pozícióba került (és ismételten hangsúlyozom a magyarság kiállításának köszönhetően, illetve azon szerencsés körülmény folytán, hogy a lakosság viszonylag kis százaléka ment el szavazni, mindössze negyven-egynéhány, míg a magyar falvakban 60-70-80%-ban vettek részt), és az elnyert képviselői létszámmal ma tényező vagyunk a megyében.

Tehát amikor ezek a szerencsés körülmények fennállnak, és mi ezt ki is tudjuk használni, kellőképpen meg tudjuk lovagolni, akkor mi, a kis nem-

zetrész a belpolitikai életben labdába fog rúgni. Persze vannak hiányosságaink nekünk is. Ma már szinte elképzelhetetlennek tartjuk azt a helyzetet, hogy egy baranyai faluban, ahol a lakosság 80-90%-a magyar, ne magyar legyen a polgármester. Csáky Pali barátom mondta, hogy van Szlovákiában olyan falu, amelynek 94%-a magyar lakos, és mégis szlovák lett a polgármester. Hát nálunk is ez a helyzet állt elő.

De én nem azt mondtam nekik, hogy milyen demokratikusak voltak, hanem azt mondtam nekik – hűha, ezt ebben az épületben nem mondom ki, inkább körülírom –, olyan fácánok voltak, akik az etetónél bal oldalon ültek. Azaz bal... madarak voltak. Nem szabad ezt megengedni. Ki kell menni szavazni, és valakinek vállalni kell azt, hogy rákerül a listára, listavezető lesz, mert a magyarságnak erre szüksége van. Nem akarnak politizálni? Vagánykodni, hangoskodni kocsmában, utcán, disznótoron, lakodalmon nem elég. Ha felkérjük nagyhangú barátainkat – gyere már, ha már ennyire érted –, akkor vállalni kell, és nem csak akkor, hogyha hiányzik valaki. Tehát mindent összevetve, azért ezt is túlnőjük és túlnőttük már, és én azt hiszem, hogy valóban a lélekszámunkat meghaladóan ma már valahol bent vagyunk a horvát politikai életben, legfőképpen megyei szinten, de az országos politikában is. És azt is el kell mondanom, hogy amit a magyar képviselők – most a harmadik ül a parlamentben Szántó Tibor személyében – eddig is az asztalra tettek, általában elfogadták. A parlamenti kis képviselő tulajdonképpen nem az üléssteremben szerzi meg az általa képviselt nemzetrésznek a jogokat, hanem a folyosókon, a parlament büféjében, a képviselőtársaival való beszélgetés folyamán, attól függően, hogy milyen tekintélyre, milyen barátságra tud szert tenni. Aki ezt meg tudja lovagolni, annak nagy a hozzájárulása a magyarságát tekintve is.

Miután valóban köszönöm a figyelmeztetést, hogy a végére érjek mondanivalómnak, megköszönöm a türelmüket, és ígérjük, mi, horvátországi magyarok, megteszünk mindent, hogy még sok-sok ideig fennmaradjunk. Az üzenetünk és a kritikánk – miután kritikát még senki nem gyakorolt, holt az elnök úr felkért, hogy kritikát is gyakoroljunk, és ami tulajdonképpen elhangzott itt, éppen elnök úr szájából –, hogy Budapestről nem lehet kisebbségi, határon túli kisebbségi politikát gyakorolni vagy ráhatni arra. Hát sajnos nagyon sokan vannak, akik ezzel nem értenek egyet. És megpróbálják a maguk képére formálni a határon túli magyar szervezetet, vagy ne adj' isten – a mi esetünkben például –, azt taccsra tenni, Adria mélyére

süllyeszteni. De hát az egyéb megpróbáltatások mellett ez már olyan kicsi dolog volt a számunkra, hogy eddig ki tudtuk védeni. Az üzenetünk viszont az, hogy mindenki a maga helyéről, a maga módján, a maga erejéből hason azokra a magyar politikusokra, akik megengedik, vagy legalábbis próbálják megengedni maguknak, hogy ily módon hassanak a határon túli magyar politikára, és minél kevesebben tegyék ezt.

A másik üzenetünk az – de ettől a kormánytól azonban már többet nem várhatunk, mert úgy érezzük, mindent megadott nekünk, erkölcsiekben, anyagiakban, támogatásokban egyaránt; gyakorolta azt, amit kértünk –: amikor a legmagasabb szintű látogatások vannak, akkor előtte értekezzenek. És mindig megtették. Ebben a pillanatban is. Hétfőn jön a magyar köztársasági elnök, és mi részt veszünk a tárgyaláson, előhozakodva saját kis javaslatainkkal, hogy a jövőben is bennünket ilyen szinten megkerülhetetlen tényezővé tegyenek. Azokat az ismereteket, azt a tudásanyagot, azokat a tapasztalatokat, amelyeket az Európába vezető úton, a baráti Horvátországban igyekeznek átadni, azt a mi bekapcsolásunkkal tegyék meg, és ezáltal a horvátországi magyarok imázsát a saját hazájukban emeljék olyan szintre, amelyből nagyon jól tudunk majd profitálni. Köszönöm szépen!